

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 225/2025-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Petrom Kupkom, Hlavná 23, Trnava, proti uzneseniu Správneho súdu v Bratislave č. k. 14Sa/4/2024-38 z 19. novembra 2024 takto

rozhodol:

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. januára 2025 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením označeným v záhlaví, ktorým správny súd postúpil vec sťažovateľa Mestskému súdu Bratislava IV. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal správnenému súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 14Sa/4/2024 konať. Uplatňuje si právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom a žiada primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a priloženého napadnutého uznesenia vyplýva nasledujúci stav veci:

3. Sťažovateľ podal správnenému súdu 1. februára 2024 správnu žalobu, ktorou sa domáhal, aby súd uložil Slovenskému pozemkovému fondu (ďalej aj „SPF“) konať vo veci poskytnutia náhrady za reštituované pozemky uvedené v rozhodnutí Pozemkového úradu Bratislava-mesto č. 686/92/PÚBc z 28. septembra 1995 v znení doplňujúceho rozhodnutia č. 686/92-PÚ/Bc-1a z 19. júla 1996, v rozhodnutí Okresného úradu Bratislava III, odboru regionálneho rozvoja a iných odvetvových vzťahov č. 96/05178-Tn z 3. decembra 1996 a v rozhodnutí Okresného úradu Bratislava III, odboru regionálneho rozvoja a iných odvetvových vzťahov č. 96/05178-Tn z 26. februára 1997 v znení jeho opravného rozhodnutia z 19. marca 1997, a to tak, aby poskytnutá

náhrada pozemkov za pôvodné pozemky zodpovedala podmienkam stanoveným v § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o úprave vlastníckych vzťahov k pôde“) v lehote do 1 mesiaca od právoplatnosti uznesenia. Tiež žiadal priznať finančné zadost'učinenie vo výške 30 000 eur.

4. Správny súd napadnutým uznesením č. k. 14Sa/4/2024-38 z 19. novembra 2024 postúpil vec mestskému súdu s odôvodnením, že žaloba nepatrí do právomoci správneho súdu. S poukazom na uznesenie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Svk/10/2023 z 31. januára 2024 správny súd uviedol, že reštitučný proces možno rozdeliť do dvoch fáz. Prvú predstavuje administratívne reštitučné konanie, v rámci ktorého reštitučné orgány vrchnostensky rozhodujú o uplatnenom reštitučnom nároku. Ak reštitučnému nároku vyhovejú, buď rozhodnú o vydaní pôvodnej nehnuteľnosti reštituentovi (k schvaľovaniu dohôd o vydaní nehnuteľnosti už nedochádza), alebo reštituentovi priznajú právo na náhradu, ak pôvodnú nehnuteľnosť nemožno vydať. Druhá fáza, ktorá nasleduje, len ak bol reštitučný nárok úspešný, avšak reštituentovi nebolo možné vydať pôvodnú nehnuteľnosť, spočíva v uspokojení priznanej reštitučnej náhrady. Na rozdiel od prvej fázy tá druhá má výlučne súkromnoprávnu povahu. V rámci nej sa úspešný reštituent a štát zastúpený Slovenským pozemkovým fondom dohadujú na spôsobe uspokojenia náhrady, ktorého výsledkom je následne buď zmluva o bezodplatnom prevode náhradného pozemku zo štátu na reštituenta, alebo zaplatenie peňažnej náhrady štátom reštituentovi. Slovenský pozemkový fond v tomto prípade nemá postavenie orgánu verejnej správy a súčasne jeho vzťah s reštituentom je výlučne súkromnoprávny.

5. Ústavný súd v súčinnosti s mestským súdom zistil, že mestský súd o žalobe sťažovateľa vedie konanie pod sp. zn. 54C/103/2024.

II.

Sťažostná argumentácia

6. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti poukázal na to, že správny súd mu postúpením veci znemožnil realizovať jeho základné právo na súdnu ochranu garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy, t. j. zmaril mu možnosť brániť sa súdnou cestou v rámci správneho súdnictva proti nečinnosti Slovenského pozemkového fondu ako orgánu verejnej správy vo veci uspokojenia jeho priznaného reštitučného nároku. Správny súd podľa názoru sťažovateľa fakticky odmietol spravodlivosť, pretože sa svojho nároku nemôže domáhať na inom súde a podľa § 439 ods. 2 písm. d) Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“) nemôže podať proti napadnutému uzneseniu ani kasačnú sťažnosť. Sťažovateľ poukazuje na právny názor verejnej ochrankyne práv vyjadrený v upovedomení z 3. júla 2020, podľa ktorého v predmetnej právnej veci ide o oblasť verejného záujmu, Slovenský pozemkový fond postupuje podľa ustanovení príslušných reštitučných zákonov a jeho činnosť nadväzuje na právoplatné rozhodnutie obvodného pozemkového úradu o reštitúcii. Princíp dobrej verejnej správy zaväzuje úrad vybaviť každé podanie v primeranom čase. S poukazom na uvedené stanovisko sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie správneho súdu za prejav nesprávneho právneho posúdenia veci.

7. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 225/2025-16 zo 16. apríla 2025 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

III.

Vyjadrenie správneho súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie správneho súdu:

8. Predsedníčka správneho súdu sa listom sp. zn. 1SprV/139/2025 z 30. apríla 2025 vyjadrila k sťažnosti s poukazom na názor zákonnej sudkyne, ktorá sa pridrža uznesenia najvyššieho správneho súdu sp. zn. 1Svk/10/2023 z 31. januára 2024. Súkromnoprávnemu charakteru vzťahu žalovaného a reštituenta pri rokovaní o poskytnutí náhradného pozemku nasvedčuje aj rozhodovacia prax civilných súdov. V rámci nej bolo konštatované, „že *pokiaľ medzi účastníkmi nedošlo k dohode o vydanie náhradných pozemkov... nárok oprávnenej osoby založený na ustanovení § 11 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. je vymožitelný, súdom chránený a je možné ho realizovať uložením povinnosti uzavrieť zmluvu o bezodplatnom prevode náhradného pozemku*“ (rozsudok Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 19Co/295/2006 „citovaný“ podľa rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/265/2007 z 30. apríla 2009) a že „*žalovaný vo svojej činnosti je zákonodarcom (štátom) delegovaný na vydanie pozemkových náhrad v prípade, ak nie je možné navrátenie vlastníctva k pôvodnej nehnuteľnosti a v rámci tejto svojej právomoci nerozhoduje v pozícii správneho orgánu o právach a povinnosti fyzických osôb (ako to je v prípade okresného úradu rozhodujúceho o nároku na vydanie nehnuteľnosti) a jeho záver o tom, či dôjde k splneniu záväzku štátu voči oprávnenej osobe bezodplatným prevodom náhradných pozemkov alebo poskytnutím finančnej náhrady, nie je premietnutý do žiadneho formálneho rozhodnutia, ktorého správnosť by mohla byť preskúmaná prostredníctvom správnej žaloby. Jediným právnym nástrojom na vymožitelnosť záväzku štátu na poskytnutie náhrad podľa zák. č. 229/1991 Zb. inštitucionálne zabezpečeného žalovaným je tak podanie civilnej žaloby, ktorou si oprávnená osoba, resp. jej právny nástupca rešpektujúc ust. zák. č. 229/1991 Zb. uplatní buď nahradenie prejavu vôle žalovaného k bezodplatnému prevodu vlastníckeho práva k náhradným pozemkom... alebo v prípade nesúhlasu žalobcu nastupuje právo na poskytnutie finančnej náhrady. Jedná sa tak o súkromnoprávny nárok oprávnenej osoby voči štátu ako dlžníkovi*“ (rozsudok Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 23C/3/2017 z 8. júna 2021, ods. 37). Obdobne bolo v rámci českej súdnej praxe pri interpretácii zákona o úprave vlastníckych vzťahov k pôde, ktorý bol vo svojej pôvodnej podobe prijatý Federálnym zhromaždením Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, výslovne konštatované, že reštitučné nároky majú povahu súkromnoprávných nárokov (napr. rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28Cdo/974/2023 z 11. júla 2023, ods. 16 a sp. zn. 28Cdo/3042/2015 zo 4. mája 2016 a v ňom uvedené odkazy na ďalšie rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky), resp. že prevod náhradného pozemku nie je rozhodovaním v správnom konaní, vzťah medzi českým pozemkovým fondom a oprávnenou osobou nie je mocenským vzťahom, ale je vzťahom charakterizovaným rovnosťou oboch subjektov, je teda vzťahom súkromnoprávnym, vzťahom dlžníka a veriteľa (porovnaj napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. Pl. ÚS 6/05 z 13. decembra 2005). Zákonná sudkyňa ďalej uviedla, že v danom prípade z obsahu žaloby vyplýva, že už bolo právoplatne rozhodnuté o reštitučnom nároku žalobcu (prvá fáza reštitučného konania) a v súčasnosti prebieha proces uspokojovania reštitučnej náhrady (druhá fáza reštitučného konania), ktorý má výlučne súkromnoprávnu povahu a žalovaný v tomto procese nemá postavenie orgánu verejnej správy. Na závere, že na prejednanie a rozhodnutie predmetného sporu je daná právomoc civilného súdu, nemôže nič zmeniť ani to, že žalobcom

formulovaný žalobný návrh (v zásade) zodpovedá žalobe proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa § 242 ods. 1 SSP. Pri skúmaní právomoci na prejednanie a rozhodnutie určitej právnej veci totiž nie je možné vychádzať len zo žalobného návrhu. Žalobný návrh má pri ustálení charakteru práv a povinností tvoriacich obsah právneho vzťahu, z ktorého vyplýva žalobcom uplatnený nárok, nepochybne zásadné miesto. Pri ustálení charakteru týchto práv a povinností je však potrebné prihliadať aj na ostatné časti žaloby, a teda charakter predmetných práv a povinností je potrebné ustáliť, vychádzajúc z celkového obsahu žaloby. Inými slovami, žalobný návrh nemožno vnímať izolovane bez prihliadnutia na ostatné časti žaloby, resp. bez prihliadnutia na celkový obsah žaloby (porovnaj napr. uznesenie kompetenčného senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1KO/10/2021 z 8. decembra 2021, ods. 11). V predmetnej právnej veci je pritom z celkového obsahu žaloby zrejmé, že žalobca sa domáha ochrany svojho práva na poskytnutie reštitučnej náhrady, pričom tento spor vyplýva zo súkromnoprávneho vzťahu. Právo na súdnu ochranu nemožno vykladať tak, že by sa žalobca mohol v akomkoľvek konaní domáhať akéhokoľvek petitu žaloby či návrhu. Naopak, od žalobcu možno požadovať, aby svoj petit prispôbil typu konania, ktoré zodpovedá procesnej úprave pre ten orgán, ktorý má právomoc o príslušnom spore alebo veci rozhodovať (porovnaj napr. uznesenie kompetenčného senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1KO/10/2021 z 8. decembra 2021, ods. 16).

9. Predsedníčka správneho súdu doplnujúcim podaním zo 16. mája 2025 upriamila pozornosť na rozhodnutie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 70/2025-20 z 11. februára 2025, ktorým bola ústavná sťažnosť iného sťažovateľa v porovnateľnej skutkovej a právnej situácii odmietnutá ako celok.

III.2. Replika sťažovateľa:

10. Sťažovateľ vo vyjadrení zo 6. júna 2025 uviedol k tomuto vyjadreniu, že trvá na podanej ústavnej sťažnosti z dôvodov uvedených v nej, pretože vyjadrenie správneho súdu neprináša nové skutočnosti ani novú právnu argumentáciu v porovnaní s obsahom odôvodnenia napadnutého uznesenia. K uvedeným argumentom zaujal stanovisko už v ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní, priložených listinných dôkazov a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie označených práv sťažovateľa uznesením správneho súdu o postúpení veci mestskému súdu ako vecne a miestne príslušnému. Podľa názoru sťažovateľa správny súd rozhodol nesprávne, v rozpore so zákonom a odňal mu tým možnosť konať pred správnym súdom a odmietol spravodlivosť.

13. Z obsahu napadnutého rozhodnutia vyplýva, že k postúpeniu veci došlo z dôvodu, že sťažovateľ žalobou napáda nečinnosť SPF vo veci poskytnutia reštitučnej náhrady v druhej fáze reštitučného konania, ktorá podľa názoru správneho súdu nie je konaním orgánu verejnej správy v rámci výkonu

jeho pôsobnosti v oblasti verejnej správy, ale má súkromnoprávny charakter, teda charakter sporu v rámci kontraktačného procesu medzi sťažovateľom a žalovaným, ktorých postavenie je v danom prípade rovnocenné, a preto je daná právomoc civilného súdu.

14. Ústavný súd v prejednávanej veci považuje z hľadiska posudzovania dôvodnosti ústavnej sťažnosti za rozhodujúci predmet ústavného prieskumu, ktorým je procesné rozhodnutie súdu prvej inštancie o procesnej podmienke konania, proti ktorému nie je kasačná sťažnosť podľa § 439 ods. 2 písm. d) SSP v spojení s § 493e SSP prípustná.

15. Predpokladom pre záver o porušení základného práva na súdnu a na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsah je v zásade zhodný) je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľ'né procesným postupom všeobecného súdu vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Správnom súdnom poriadku. V konaniach o ústavných sťažnostiach ústavný súd zásadne preskúmava právoplatné rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej skončilo, čo teda zjavne nie je prípad napadnutého uznesenia. Základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces sú v zásade „výsledkové“, čo znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok. Skutočnosť, či napadnuté konanie alebo rozhodnutie vykazuje znaky spravodlivého procesu, závisí od celého konania a konečného rozhodnutia všeobecných súdov. Obdobne aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002) vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

16. Ústavný súd preto upriamuje pozornosť na aktuálny stav konania vo veci, keď napadnutým rozhodnutím bolo rozhodnuté „len“ o tom, do ktorej oblasti výkonu všeobecného súdnictva patrí vec uplatnená na súde sťažovateľom. Nemožno opomenúť ani možnosť civilného súdu, ktorému bola vec postúpená, aby v súlade s § 43 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) inicioval spor o príslušnosť a predložil vec kompetenčnému senátu najvyššieho súdu a najvyššieho správneho súdu (§ 11 ods. 1 CSP), pokiaľ s postúpením veci nesúhlasí. Kompetenčný senát je tak oprávnený s konečnou platnosťou poskytnúť odpoveď na otázku existencie vecnej príslušnosti súdu ako jednej z procesných podmienok konania, na ktorú je súd povinný prihliadať *ex officio* v každom štádiu konania (§ 40 CSP).

17. Všeobecné súdy teda zatiaľ nevyčerпали svoju právomoc na ochranu základných práv sťažovateľa, t. j. nerozhodli vo veci samej ani o prípadnom opravnom prostriedku proti rozhodnutiu civilného súdu (odvolanie, prípadne mimoriadny opravný prostriedok). Inak povedané, ak by aj mestský súd nepristúpil k postupu v zmysle § 43 ods. 2 CSP, možno považovať ústavnú sťažnosť za predčasne podanú, keďže právna vec sťažovateľa sa nachádza v takom štádiu konania, v ktorom podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi sú závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy ako dôsledok nesprávneho postúpenia veci alebo tvrdený nedostatok právomoci civilného súdu) dôvodom na podanie opravných prostriedkov v zmysle Civilného sporového poriadku.

18. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že účastník konkrétneho hmotnoprávneho vzťahu si nemôže zvoliť, v akom type súdneho konania sa bude uchádzať o ochranu svojich práv. Možnosti súdnej ochrany sú determinované povahou právneho vzťahu, z ktorého vznikajú konkrétne nároky. Subjekt

verejnoprávneho vzťahu preto nemôže uplatňovať svoje nároky spôsobom, ktorý je vymedzený účastníkom súkromnoprávných vzťahov a naopak. Pravidlá poskytovania súdnej ochrany vyplývajú z predpisov procesného práva (§ 3 CSP, resp. § 6 SSP). Námietky sťažovateľa, ktoré uplatnil proti prejednávaniu veci na civilnom súde, bude mať možnosť prednostne uplatniť v civilnom sporovom konaní.

19. Pokiaľ sťažovateľ argumentuje, že SPF je orgánom verejnej správy, a preto je daná právomoc správneho súdu vo veci konať a rozhodnúť, ústavný súd k tomu dodáva, že správny súd netvrdí, že SPF nie je orgánom verejnej správy, ale že v dotknutom právnom vzťahu vystupuje v rovnocennom postavení proti sťažovateľovi, a preto je jeho konanie predmetom súkromnoprávnej regulácie.

20. Z uvedených dôvodov dospel ústavný súd k záveru, že ústavná sťažnosť sťažovateľa nie je v tomto štádiu konania pred všeobecnými súdmi dôvodná (je predčasná) a nevyhovel jej. Ostatnými návrhmi obsiahnutými v petite ústavnej sťažnosti viazanými na vyslovenie porušenia práv sa ústavný súd nezaoberal.

21. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. októbra 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu